

TEM Toimialapalvelu • Syksy 2018

Pk-toimialabarometri

Uusiutuva energia

www.tem.fi/toimialapalvelu

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön toimialapalveluiden toimeksiannosta tuloksia julkistetaan toimialaryhmittäisinä raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä. Tämän lisäksi tuloksia verrataan myös teollisuus- ja palvelualan yrityksiin kokonaisuudessaan.

Syksyn 2018 Pk-yritysbarometri perustuu 4 636 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä toimialaraportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä sekä kehittämistarpeita ja kehittämisen esteitä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa ja omistajanvaihdosta. Tulosten vertailua on tehty ko. toimialaryhmän osalta koko maan, teollisuuden ja palvelualan näkyymiin. Ajallista vertailua on tehty osittain sanallisesti koko maan osalta kevään 2018 barometrin ja toimialaryhmästä riippuen joko kevään 2018 tai syksyn 2017 barometrin tuloksiin.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat edelleen positiiviset, mutta kevään 2018 tilannetta heikommalla. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +27, kun se viime keväänä oli +35. Uusiutuvan energian toimialaa edustavien pk-yritysten vastaajat arvioivat lähiajan yleiset suhdannenäkymät koko maata ja vertailutoimialoja heikommiksi. Toimiala yleiset suhdanneodotukset jäävät myös vuoden takaista heikommiksi saldolu-
vun ollessa nyt +19, kun se syksyllä 2017 oli +26.

Toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat kuitenkin aiempaa pa-
remmat. Saldoluku on nyt +14, kun se vuosi sitten oli +5. Koko maassa odotukset henki-
lökunnan määrän osalta ovat saldolu-
vun (+14) perusteella hieman heikommalla kuin ke-
vällä 2018 (+17).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoitiin 3 % koko maan pk-yrityksistä. Uusiutuvan energian toimialalla on myös eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Yrityksensä toiminnan loppumista ennakoitiin alalla 6 % vastanneista. Investoinnit sekä henkilöstön kouluttaminen ovat pk-yrityksissä eniten toteutettuja uusiutumiseen liittyviä toimia.

Kehittämistarpeet ja esteet

Koko maan pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnis-
sä. Uusiutuvan energian alalla henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa nähdään eni-
ten kehittämistarvetta niukasti ennen markkinointia ja myyntiä. Koko maassa pk-
yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään kilpailutilanne ja työvoiman saata-
vuus. Uusiutuvan energian toimialalla kustannustaso mainitaan useimmin ja myös use-
emmin kuin koko maassa pahimpana esteenä kehittämiselle. Rahoitus on toimialalla
seuraavaksi useimmin mainittu kehittämiseste.

Kansainvälistyminen

Noin joka neljännellä koko maan ja uusiutuvan energian toimialan pk-yrityksistä on
vientä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa palvelujen vientiä
ja suoraa tavaroiden vientiä on näistä noin kahdella viidestä. Toimialalla suoraa palvelu-
jen vientiä on alle joka viidennellä ja suoraa tavaroiden vientiä puolella.

Omistajanvaihdos

Yli puolet vastanneista koko maan ja uusiutuvan energian alan pk-yrityspäätäjistä ei
suunnittele omistajanvaihdosta. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamista suunnittelee koko
maassa ja toimialalla noin joka viides.

Sisällys

ESIPUHE.....	1
SISÄLLYS	3
1. JOHDANTO	4
1.1 Barometri.....	4
1.2 Aineisto	5
2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS	6
3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT	7
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	10
5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN	12
6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET.....	15
7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA	17
8. OMISTAJANVAIHDOS.....	20
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-ALUEIDEN YHTEYSTIEDOT	21

Pk-toimialabarometri, syksy 2018, toimialaraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

taloustutkimus

Pk-yritysbarometri, syksy 2018

Toimialaraportti, Uusiutuva energia

---

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 4 636 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2018. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja toimialan vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen ja ekonomisti Petri Malinen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Katri Lehtonen.

Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % ~31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat vastanneista uusiutuvan energian toimialaan kuuluvista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

Taulukko 1. Taustatietoja toimialalta vastanneista yrityksistä

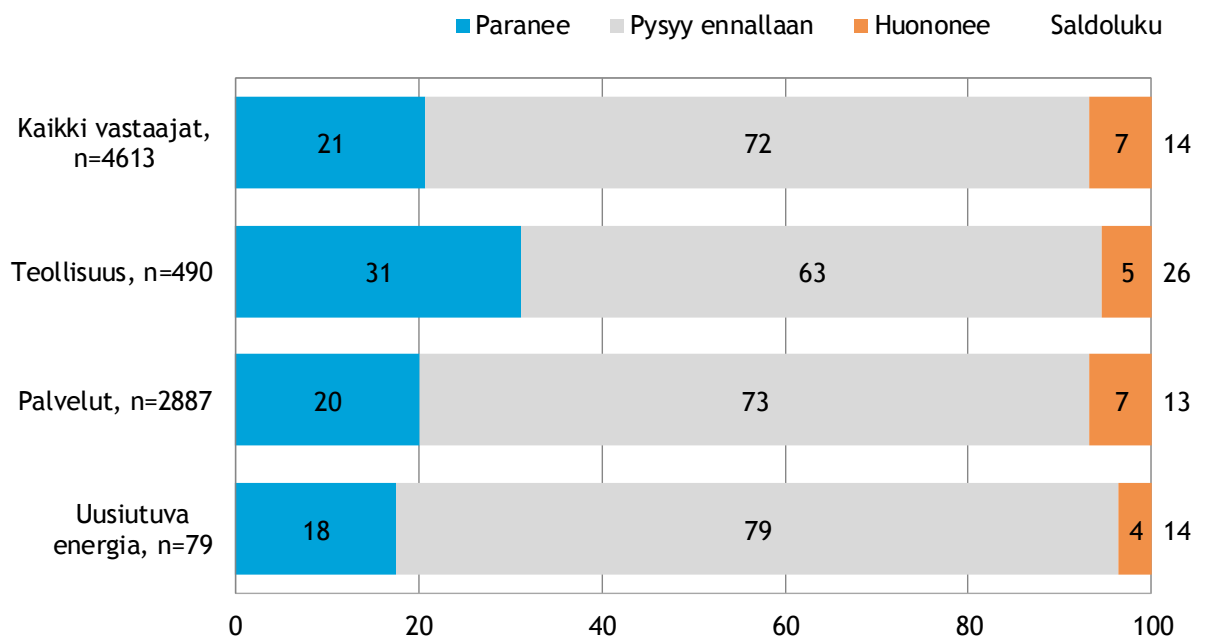
		n=	%
Toimialaryhmä	Uusiutuva energia	79	100
	Teollisuus	9	11
	Rakentaminen	6	8
	Kauppa	3	4
	Palvelut	61	77
Liikevaihto vuonna 2017	alle 0,2 miljoonaa euroa	27	34
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	19	24
	0,5 - 0,99 miljoonaa euroa	7	9
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	4	5
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	4	5
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	7	9
	5 miljoonaa euroa tai yli	11	14
Henkilöstömäärä	1 henkilö	28	35
	2-4 henkilöä	26	33
	5-9 henkilöä	13	16
	10-19 henkilöä	1	1
	20-49 henkilöä	5	6
	50 tai yli henkilöä	6	8
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	4	5
	Kasvuhakuiset	26	33
	Asemansa säilyttäjät	20	26
	Ei kasvutavoitteita	25	32
	Toimintansa lopettavat	3	4
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	18	24
	Ei	58	76
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	26	33
	1990-1999	12	15
	2000-2009	29	37
	2010-	11	14
Markkinat, joilla toimii pääasiallisesti	Paikallisilla tai alueellisilla	61	77
	Valtakunnallisilla Suomessa	11	14
	Kansainvälisillä	7	9

2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Työllistämisedotukset ovat koko maassa saldoluvun perusteella hieman heikkomat kuin keväällä 2018. Syksyn pk-yritysbarometrin vastaajista joka viides (21 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja alle joka kymmenes (7 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu +14 (keväällä +17). Palvelutoimialan suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun perusteella vastaavat ja teollisuudessa positiivisemmat kuin koko maan pk-yrityksissä.

Uusiutuvan energian toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat selvästi paremmat kuin vuosi sitten. Toimialan vastaajista 18 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja henkilökunnan määrän pienenemistä ennakoiti 4 %. Saldoluku on nyt +14, kun se syksyllä 2017 oli +5. Saldolukujen perusteella työllistämisedotukset ovat toimialalla vastaavat kuin koko maassa ja palvelualalla jääden teollisuuden odotuksia heikommiksi.

Kuva 1. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

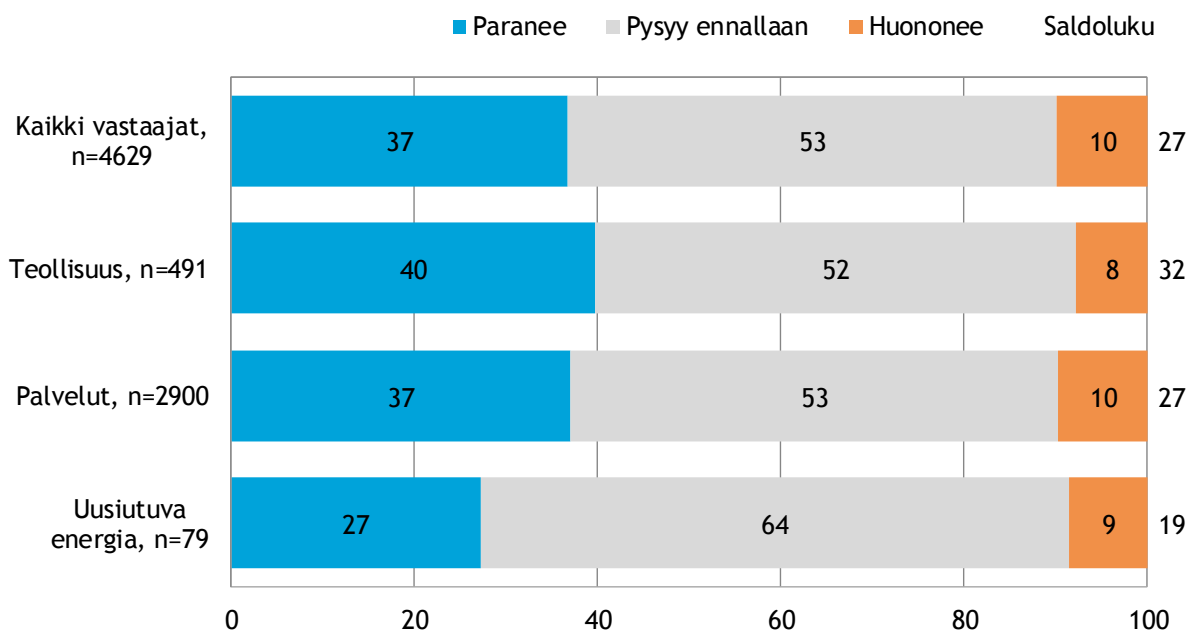

3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat koko maassa selvästi positiiviset, mutta jäävät kevään 2018 näkymiä heikommiksi. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku on +27, kun se keväällä oli +35. Noin puolet (53 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 37 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 10 % huononevan. Palvelualoilla sekä teollisuudessa suhdannenäkymät ovat edelleen myös selvästi positiiviset, mutta saldoluvut jäävät koko maan tavoin kevään 2018 lukemista.

Uusiutuvan energian toimialan suhdannenäkymät ovat koko maata ja vertailutoimialoja heikkommat. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset jäävät myös viime syksyn tasosta saldoluvun ollessa nyt +19, kun se syksyllä 2017 oli +26. Suhdanteiden paranemista ja ennallaan pysymistä ennakoitiin alalla hieman harvempi ja heikkenemistä hivenen useampi kuin vuosi sitten.

Kuva 2. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 2. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Koko maa	48	39	14	34
Teollisuus	55	36	9	46
Palvelut	48	38	14	34
Uusiutuva energia	39	50	11	29
Investointien arvo				
Koko maa	21	60	19	2
Teollisuus	30	52	19	11
Palvelut	19	61	19	0
Uusiutuva energia	27	43	30	-2
Viennin arvo				
Koko maa	13	69	19	-6
Teollisuus	31	56	13	18
Palvelut	11	71	18	-7
Uusiutuva energia	14	67	19	-6
Tuonnin arvo				
Koko maa	11	71	18	-8
Teollisuus	19	70	11	9
Palvelut	6	76	19	-13
Uusiutuva energia	1	76	22	-21
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Koko maa	43	50	7	36
Teollisuus	49	46	5	44
Palvelut	39	53	8	31
Uusiutuva energia	43	46	11	32
Materiaalien hinnat				
Koko maa	47	50	4	43
Teollisuus	65	33	2	63
Palvelut	38	58	4	35
Uusiutuva energia	60	39	2	58
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Koko maa	46	49	5	41
Teollisuus	51	45	5	46
Palvelut	41	53	6	36
Uusiutuva energia	33	61	7	26
Kannattavuus				
Koko maa	36	48	17	19
Teollisuus	39	46	15	25
Palvelut	36	48	16	19
Uusiutuva energia	27	53	20	7

Pk-toimialabarometri, syksy 2018
Uusiutuva energia

Vakavaraisuus				
Koko maa	36	54	10	26
Teollisuus	41	49	10	31
Palvelut	35	55	10	25
Uusiutuva energia	24	61	15	10
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Koko maa	28	63	9	19
Teollisuus	33	60	7	27
Palvelut	29	62	10	19
Uusiutuva energia	22	63	15	7
Tilausten määrä				
Koko maa	44	44	12	32
Teollisuus	52	39	9	44
Palvelut	43	45	12	31
Uusiutuva energia	37	52	10	27
Panostukset kansainvälistymiseen				
Koko maa	13	67	20	-7
Teollisuus	21	64	15	6
Palvelut	13	67	19	-6
Uusiutuva energia	12	63	25	-13

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +43) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+41). Myös palkkakustannusten nousuun (+36) ja liikevaihdon kasvuun (+34) uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä jäävät koko maassa hieman kevyttä heikommiksi saldoluvun ollessa nyt +2 (keväällä+4).

Uusiutuvan energian toimialalla uskotaan vahvimmin materiaalien hintojen nousuun (+58). Seuraavaksi vahvimmin alalla uskotaan palkkakustannusten nousuun (+32) ja liikevaihdon kasvuun (+29). Odotukset investointien arvon kasvusta jäävät alalla edelleen negatiivisiksi saldoluvun ollessa nyt -2, kun se vuosi sitten oli -4.

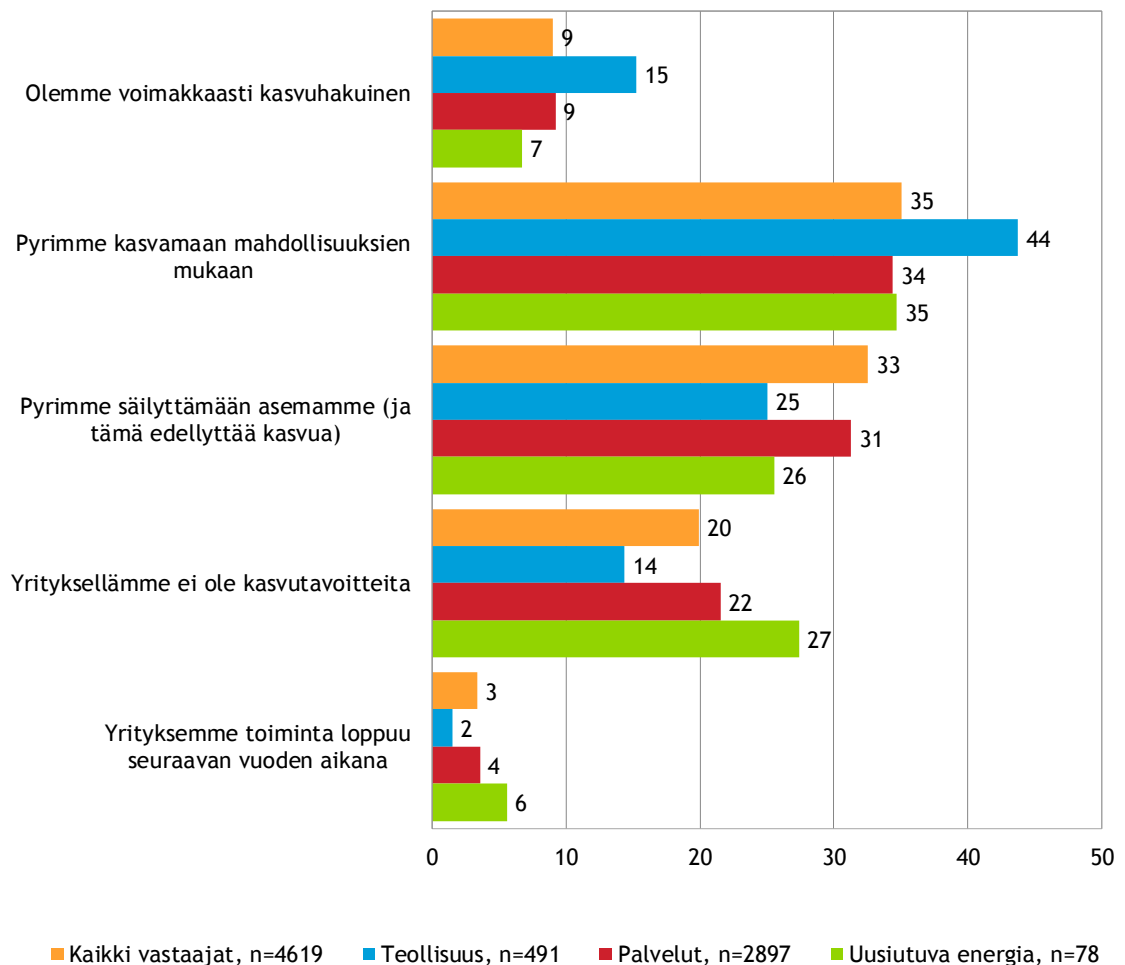
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksistä on jonkin verran vähemmän, 33 %. Joka kymmenes (9 %) koko maan vastanneista päättäjistä sanoo yrityksensä olevan voimakkaasti kasvuhakuinen. Yritystoiminnan loppumista ennakoii 3 % koko maan pk-yrityksistä.

Uusiutuvaa energiaa edustavissa pk-yrityksissä voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on tämän syksyn otoksessa 7 % (syksyllä 2017 2 %). Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä on toimialalla 35 % (vuosi sitten 40 %) ja asemansa säilyttämään pyrkiviä 26 % (35 %). Vailla kasvutavoitteita olevia pk-yrityksiä on 27 % (viime syksynä 22 %). Yrityksensä toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana ennakoii nyt 6 % alan vastanneista, vuosi sitten näin arvioi 1 %.

Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on koko maassa yhteensä 44 % mikä on hieman vähemmän kuin keväällä 2018. Uusiutuvan energian alalla tämä yhteenlaskettu osuus on vastaava 42 % kuin vuosi sitten.

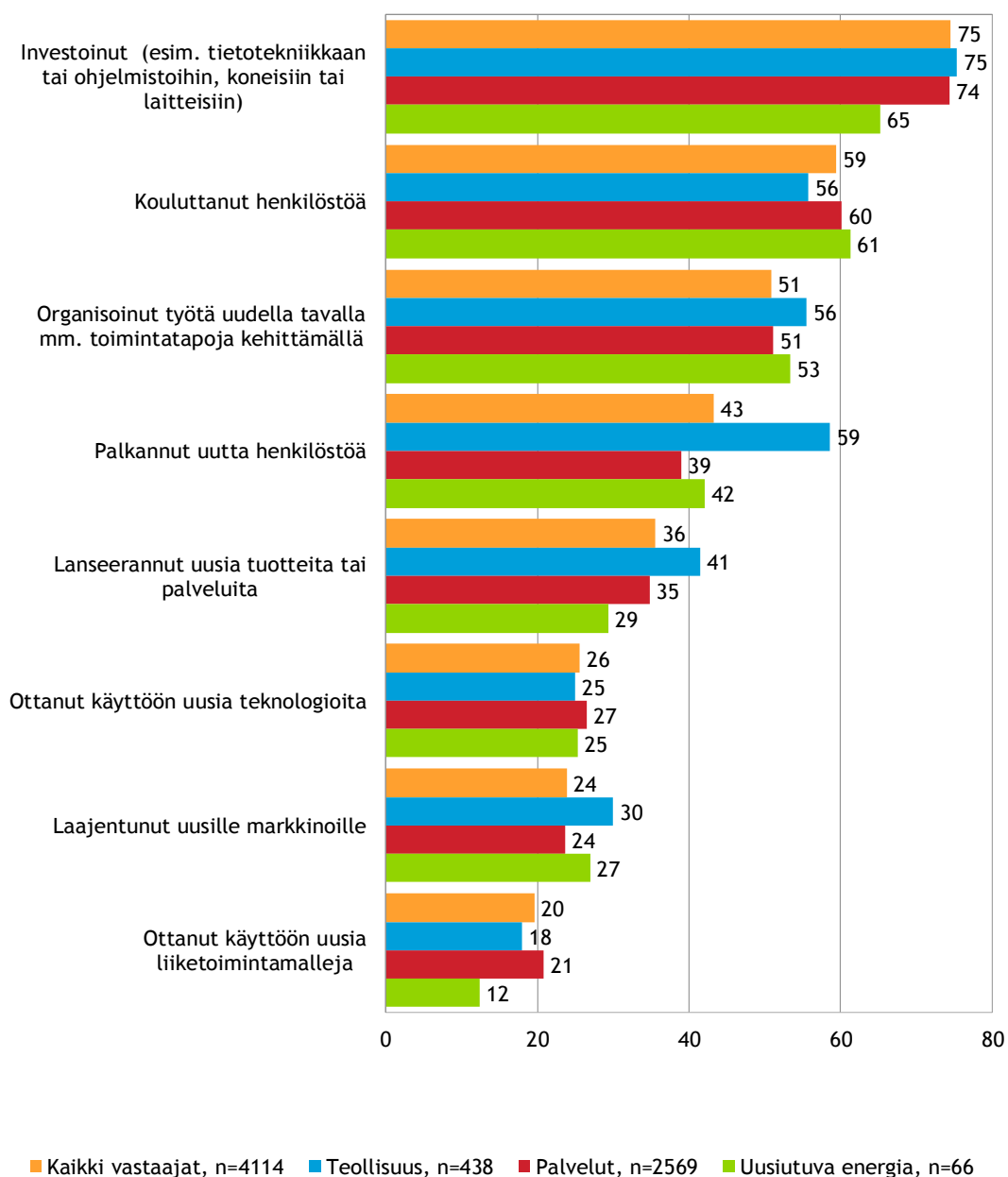
Kuva 3. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maassa ja pääosin myös vertailutoimialoilla pk-yritysten eniten toteuttamia uusiutumiseen liittyviä toimia viimeisen vuoden aikana.

Uusiutuvan energian toimialalla investointeihin on panostettu hieman keskimääräistä vähemmän ja osuus on myös pienempi kuin viime syksynä. Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraamiseen sekä uuden henkilöstön palkkaamiseen on alalla panostettu viime syksyä enemmän.

Kuva 4. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

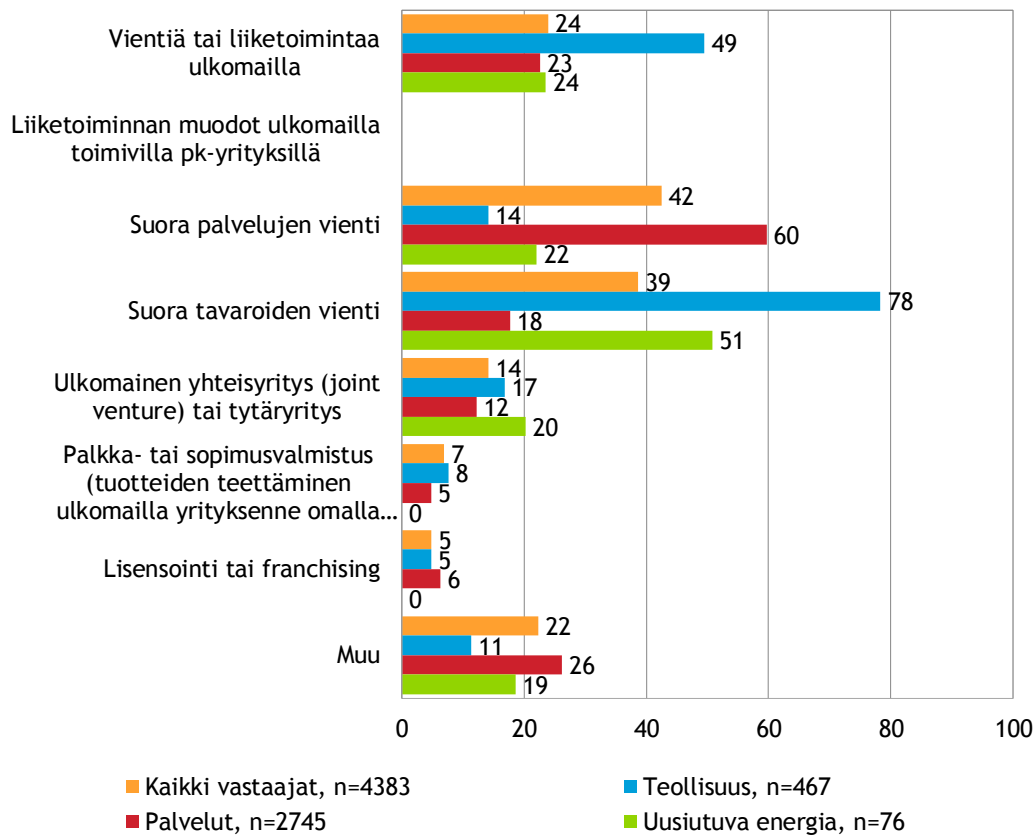
Koko maan pk-yrityksistä alle joka viidennellä, teollisuudessa noin kahdella viidestä ja palvelualan pk-yrityksistä alle joka kymmenennellä on suoraa tuontitoimintaa. Uusiutuvan energian alalta vastanneista päättäjistä joka kymmenes (11 %) sanoo yrityksellään olevan suoraa tuontia.

Taulukko 3. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Koko maa	Teollisuus	Palvelut	Uusiutuva energia
Suoraa tuontitoimintaa	17	42	8	11

Noin joka neljännellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Näistä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on molempia noin kahdella viidestä. Uusiutuvaa energiaa edustavissa pk-yrityksissä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on tämän syksyn otoksessa koko maan tapaan noin joka neljännellä (24 %). Näistä suoraa palvelujen vientiä on noin joka viidennellä (22 %) ja suoraa tavaroiden vientiä puolella (51 %).

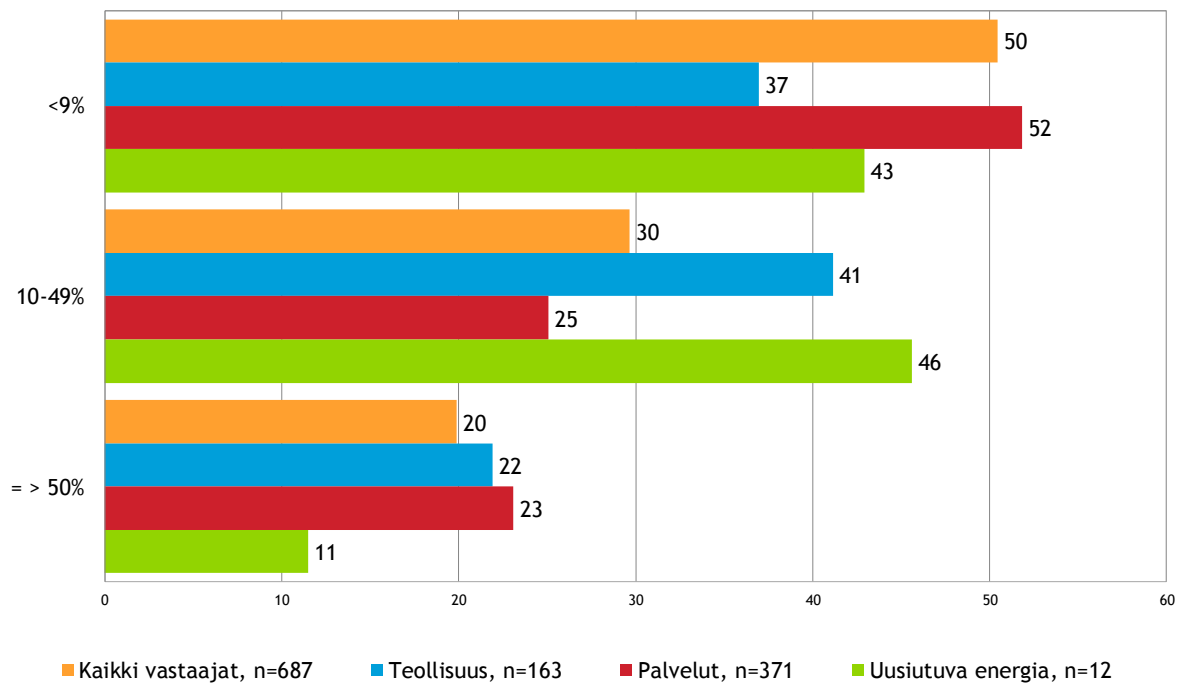
Kuva 5. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä, */, **/

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja. **/ Suora palvelujen vienti ja suora tavaroiden vienti kysyty viimeksi yhdessä muodossa suora vienti; tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia.

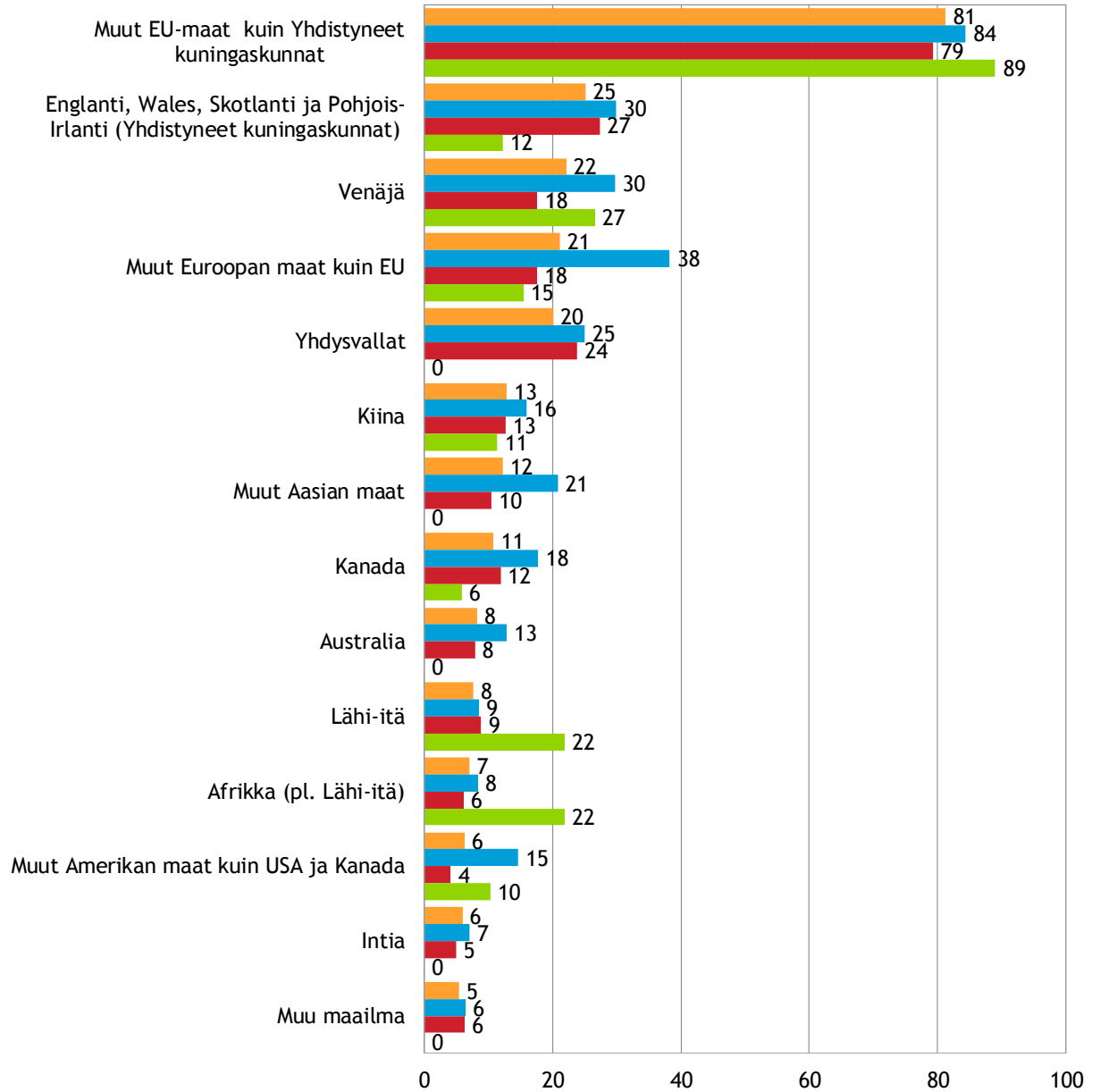
Puolella koko maan pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Palvelualalla osuus on lähes vastaava kuin koko maassa ja teollisuudessa tämä osuus on 37 %. Uusiutuvan energian alan vastaajien lukumäärä jäi tässä kysymyksessä pieneksi ja tämä on huomioitava tulosten tulkinnassa (myös kuvan 7 tulokset).

Kuva 6. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2017, % yrityksistä

Muut EU-maat (pl. Yhdistyneet kuningaskunnat) muodostaa pk-yritysten merkittävimmän markkina-alueen ulkomailla.

Kuva 7. Pk-yritysten markkinaosuudet ulkomailla, % yrityksistä, joilla toimintaa ulkomailla, */

■ Kaikki vastaajat, n=764   ■ Teollisuus, n=171   ■ Palvelut, n=425   ■ Uusiutuva energia, n=14

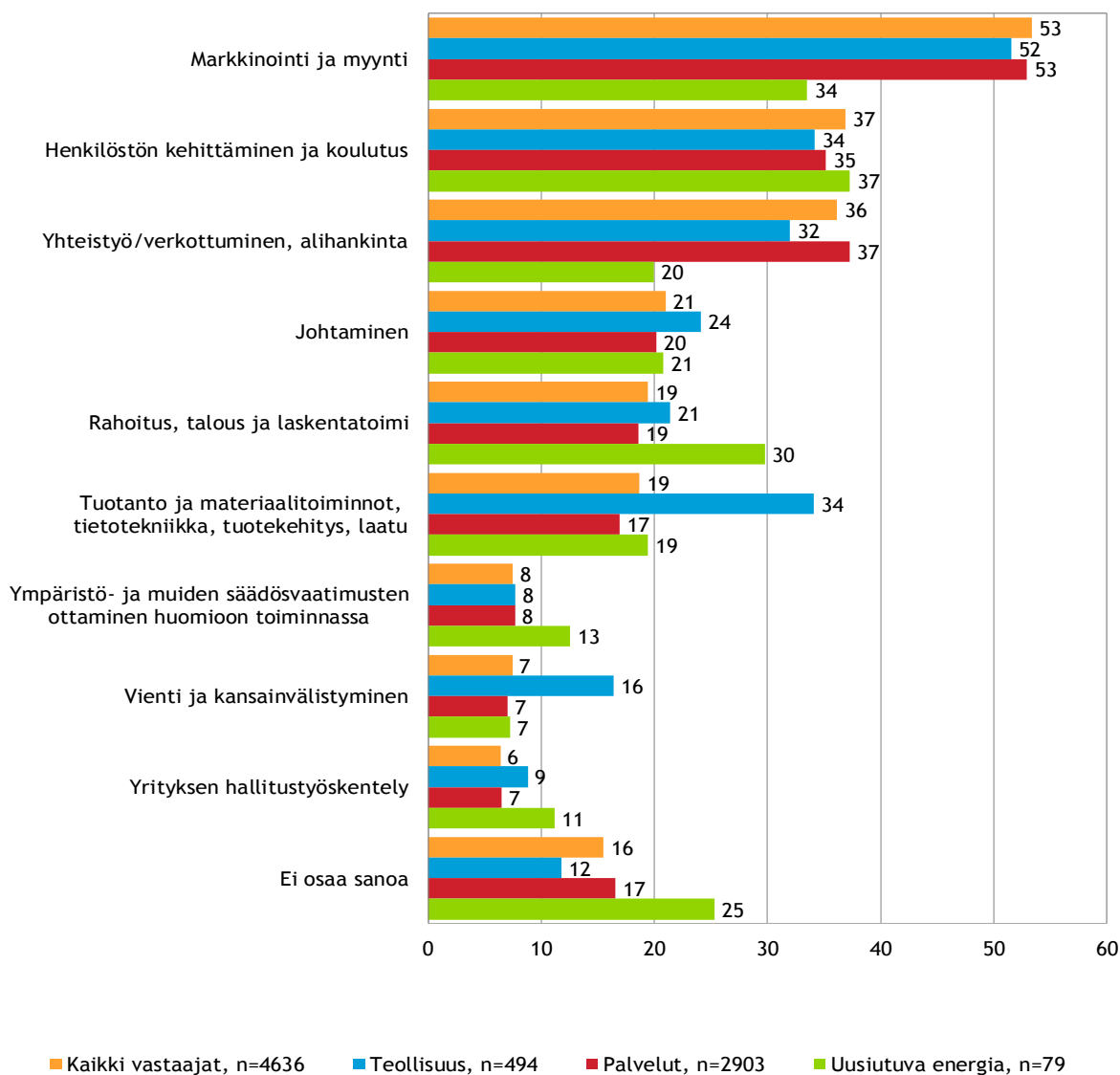
*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET

Koko maassa pk-yrityksillä on eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa sekä yhteistyössä/verkottumisessa ja alihankinnassa.

Uusiutuvan energian toimialalla sekä vertailutoimialoilla tulokset ovat kehittämistarpeiden osalta pitkälti vastaavat kuin koko maassa. Uusiutuvan energian alalla kuitenkin henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa nähdään eniten kehittämistarvetta niukasti ennen markkinointia ja myyntiä. Toimialalla rahoitukseen, talouteen ja laskentatoimeen liittyvät kehittämistarpeet mainitaan kolmanneksi useimmin ja myös useammin kuin muissa vastaajaryhmissä.

Kuva 8. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %, */

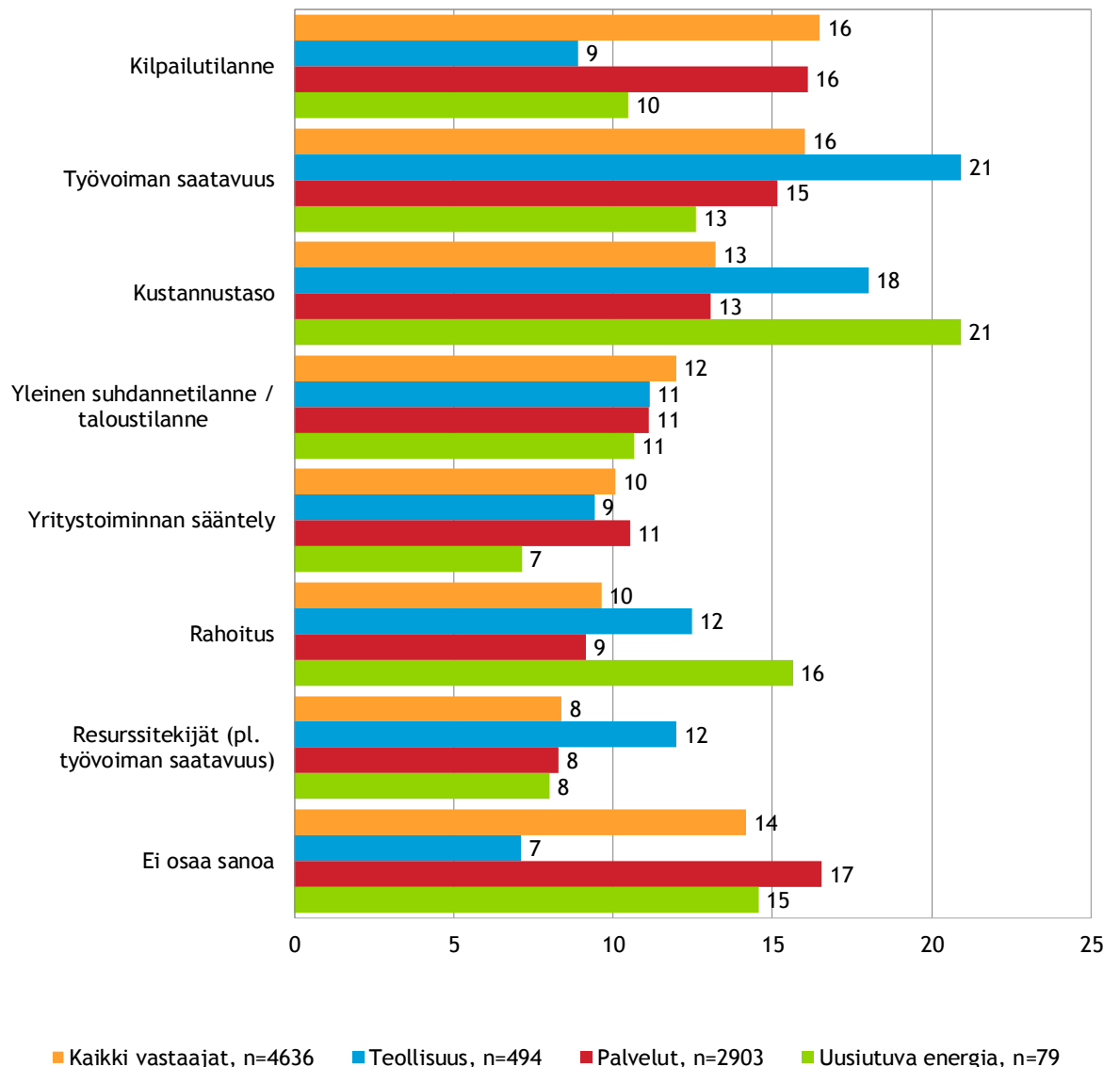
*/ Vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

Pk-yritysten pahimpia kehittämisen esteitä koko maassa ovat tasaväkisesti kilpailutilanne ja työvoiman saatavuus. Palvelualan tulokset vastaavat pitkälti koko maan tilannetta. Teollisuudessa työvoiman saatavuus ja kustannustaso nähdään pahimpina kehittämises-teinä ja myös muita ryhmiä selkeämmin.

Uusiutuvan energian toimialalla kustannustaso mainitaan useimmin ja myös useammin kuin koko maassa keskimäärin pahimpana esteenä kehittämiselle. Rahoitus on toimialalla seuraavaksi useimmin mainittu este kehittämiselle.

Kuva 9. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %, */, **/

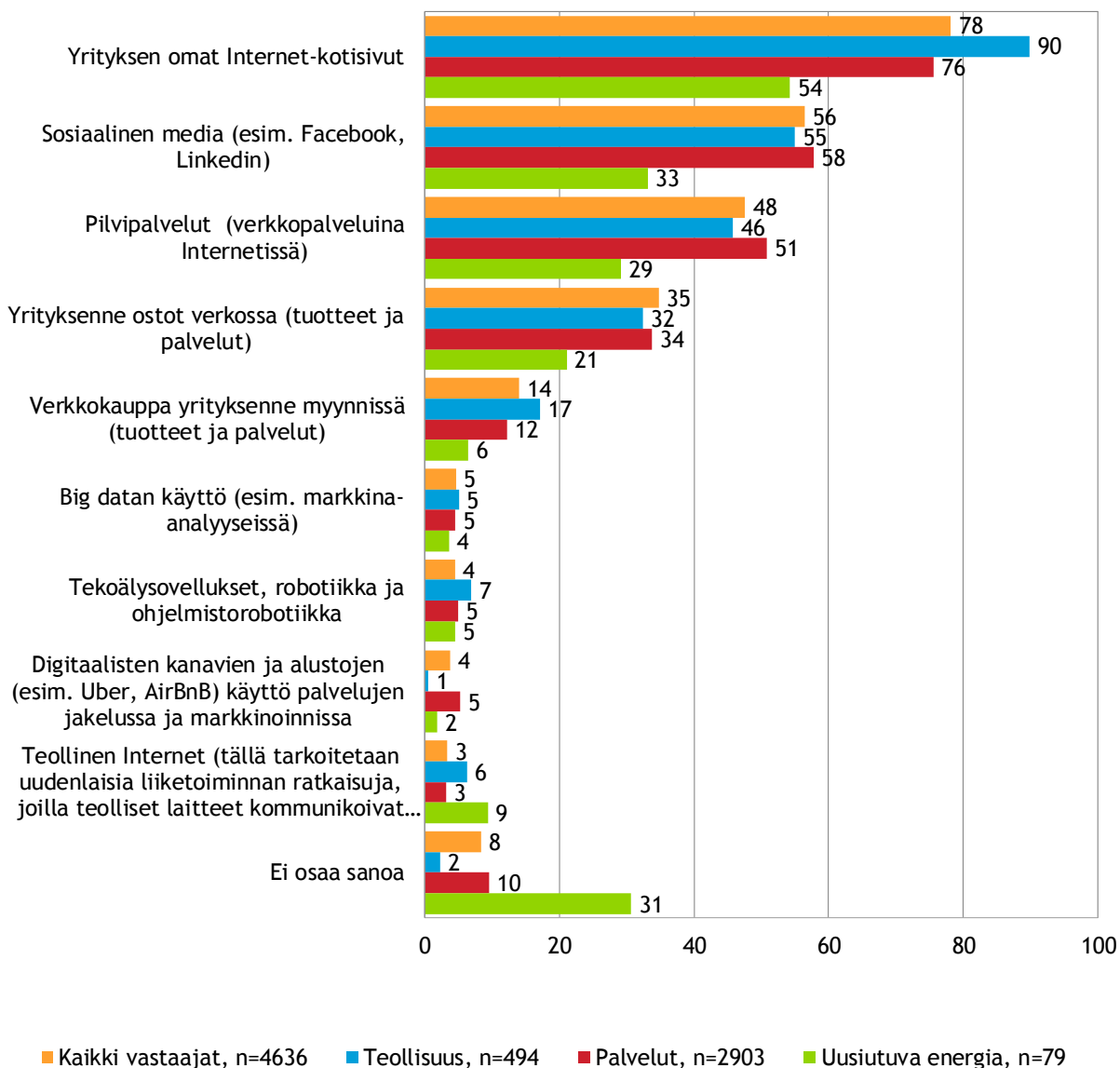
*/Vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.
**/ Keväällä 2018 työvoiman saatavuus sisältynyt resurssitekijöihin.

7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Noin neljällä viidestä koko maan pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Toimialoittain tarkasteltuna tulokset vastaavat teollisuudessa ja palvelualalla pääosin koko maan tilannetta. Teollisuuden alalla on kuitenkin hieman keskimääräistä useammalla omat Internet-kotisivut. Uusiutuvan energian alalla digitaalisten työkalujen ja palvelujen hyödyntäminen tai käyttö on keskimäärin vähäisempää kuin muissa vastaajaryhmissä.

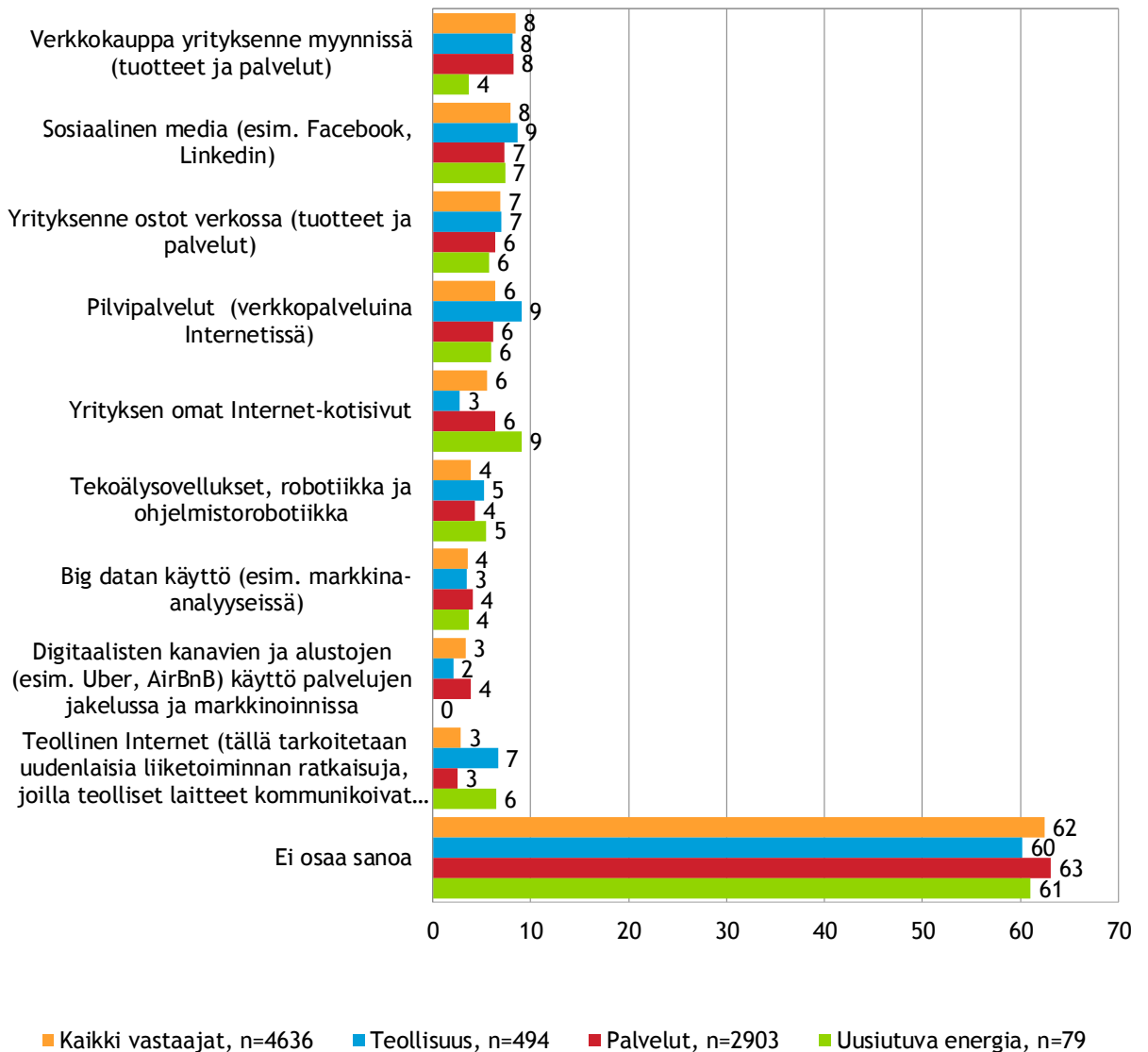
Kuva 10. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %, */

*/Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa ja vertailutoimialoilla alle joka kymmenes vastanneista pk-yrityksistä. Uusiutuvan energian alan vastanneista tämän mainitsee vain 4 % vastanneista. Melko suuri osa vastaajista ei kuitenkaan ottanut kantaa kysymykseen.

Kuva 11. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana % */

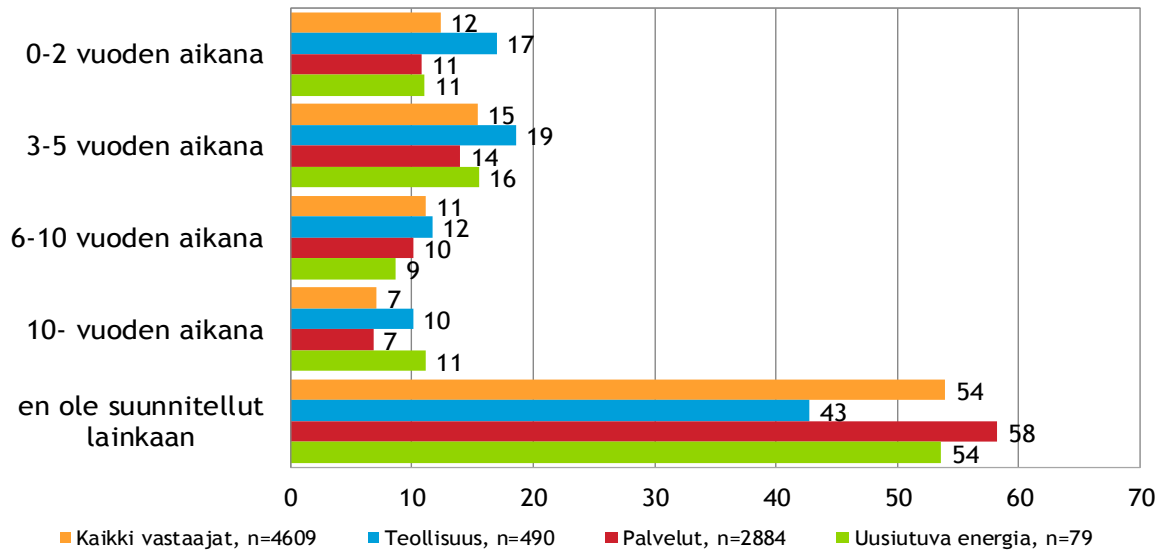
*/Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

8. OMISTAJANVAIHDOS

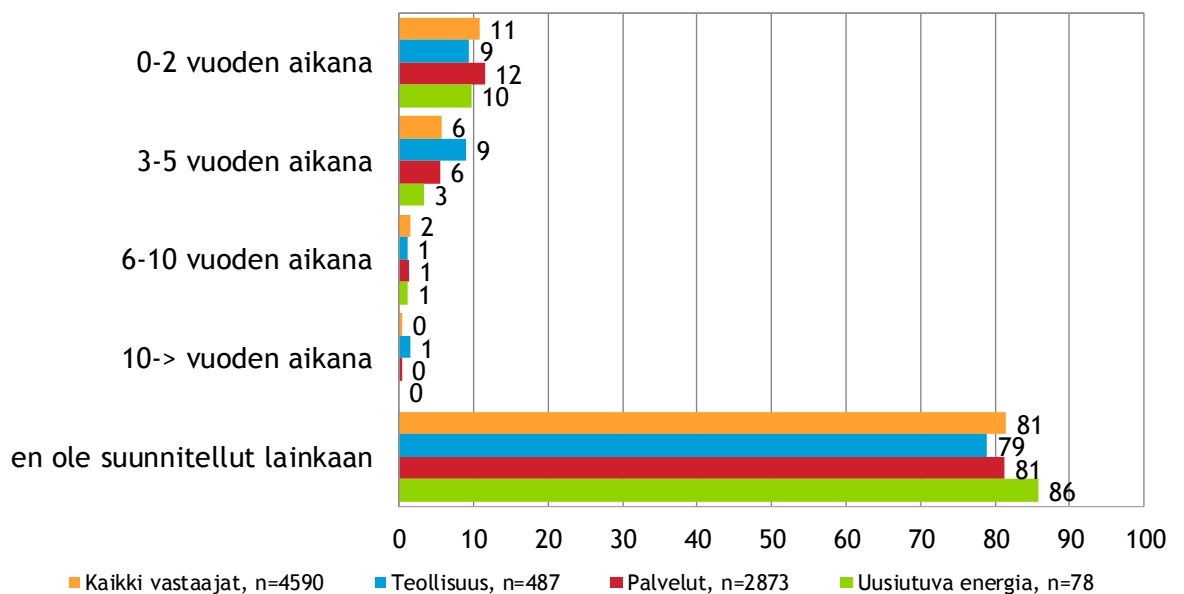
Yli puolet (54 %) vastanneista koko maan ja uusiutuvan energian toimialan pk-yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut omistajanvaihdoksen toteuttamista lainkaan. Palvelualalla tämä osuus on hieman suurempi (58 %) ja teollisuudessa pienempi (43 %).

Kuva 12. Omistajanvaihdoksen suunnittelu, %

Valtaosa, noin neljä viidestä pk-barometrikyselyyn vastanneista koko maan ja kaikkien vertailutoimialojen yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut yrityksen tai liiketoiminnan ostamista lainkaan. Yrityksen tai liiketoiminnan osto kuten edellä myös omistajanvaihdos toteutettaisiin yleisimmin lähitulevaisuudessa, seuraavan kahden – viiden vuoden aikana.

Kuva 13. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamisen suunnittelu, %

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

(postios. PL 32, 00023 Valtioneuvosto)
Aleksanterinkatu 10, 00170 Helsinki
puhelin 0295 16001
www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 156, 60101 Seinäjoki)
Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
Vaasan toimipaikka
(postios. PL 262, 65101 Vaasa)
Korsholmanpuistikko 44, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
(postios. PL 77, 67101 Kokkola)
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 027 500
www.ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

(postios. PL 164, 50101 Mikkeli)
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
www.ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

(Postios. PL 29, 15141 Lahti)
Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
www.ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

(postios. PL 1041, 45101 Kouvola)
Salpauseläntie 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
www.ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

(postios. PL 115, 87101 Kajaani)
Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
www.ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

(postios. PL 250, 40101 Jyväskylä)
Cygnæuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
www.ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

(postios. PL 8060, 96101 Rovaniemi)
Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi

Kemin toimipaikka

Valtakatu 28, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 297, 33101 Tampere)
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 131, 65101 Vaasa)
Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
(postios. PL 240, 67101 Kokkola)
puhelin 0295 028 500
www.ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

(postios. PL 69, 80101 Joensuu)
Kauppakatu 40 B, 3. krs., 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 86, 90101 Oulu)
Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

(postios. PL 2000, 70101 Kuopio)
Kallanranta 11, 70100 Kuopio
Mikkelin toimipaikka
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
Joensuun toimipaikka
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 500
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

(postios. PL 266, 28101 Pori)
Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
www.ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 36, 00521 Helsinki)
Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
www.ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

(postios. PL 236, 20801 Turku)
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi www.ely-keskus.fi/var-
sinais-suomi

Työ- ja elinkeinoministeriö

www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet